

Потраживања стечајног дужника

**НАПЛАТА ПОТРАЖИВАЊА – ПРИМЕРИ ИЗ
ПРАКСЕ**

Лиценцирани стечајни управник Драгана Тодоровић

Новембар 2016. године

ПОТРАЖИВАЊА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Права и обавезе стечајног управника у току спровођења стечајног поступка уређени су одредбама Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), Правилником о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом („Службени гласник РС", број 13/10 од 12. марта 2010. године) и Кодексом етике за стечајне управнике („Службени гласник РС", број 11/10 од 05. марта 2010. године).

Активности стечајног управника, осим одредбама Закона о стечају, посебно су дефинисане следећим Националним стандардима:

Национални стандарди за управљање стечајном масом су:

1. Национални стандард о управљању банковним рачунима и новчаним средствима стечајног дужника и вођењу рачуноводствене евиденције стечајног дужника - **Национални стандард број 1;**
2. Национални стандард о попису имовине, процени вредности и почетном стечајном билансу стечајног дужника - **Национални стандард број 2;**
3. Национални стандард о састављању извештаја стечајног управника о економско финансијском положају стечајног дужника - **Национални стандард број 3;**
4. Национални стандард о извештавању и обавештавању Агенције за лиценцирање стечајних управника - **Национални стандард број 4;**
5. Национални стандард о начину и поступку уновчења имовине стечајног дужника - **Национални стандард број 5;**
6. Национални стандард о подацима које треба да садржи план реорганизације - **Национални стандард број 6;**
7. Национални стандард о завршном рачуну стечајног управника - **Национални стандард број 7;**
8. Национални стандард о начину вођења и чувању евиденције стечајног дужника и стечајног управника - **Национални стандард број 8.**

Наплата потраживања стечајног дужника је једна од важнијих и сложенијих области рада стечајног управника, тако да се с правом може рећи да од успешности стечајног управника у поступку наплате потраживања стечајног дужника директно зависи и висина стечајне масе и степен намирења поверилаца, што је у складу са одредбама члана 5. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), којим је предвиђено да се стечајни поступак спроводи тако да омогући остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећи могући степен намирења поверилаца, у што краћем времену и са што мање трошкова.

Сложеност поступка наплате потраживања стечајног дужника се огледа у самој чињеници да отежана и нередовна наплата потраживања представља изузетно велики проблем данашњице и да у великој мери утиче на пословне резултате привредних субјеката и њихово функционисање у привредном животу.

Када је у питању стечајни поступак, с правом се може рећи да је наплата потраживања један од елемената чијом се ефикасношћу доприноси бољем намирењу стечајних поверилаца, што је и основни циљ вођења самог стечајног поступка.

Након пријема Решења о отварању стечајног поступка и именовању стечајног управника, као и провере евентуалног сукоба интереса, за именованог стечајног управника започињу активности на спровођењу стечајног поступка, када стечајни управник преузима обавезу да послове из своје надлежности обавља савесно и на најбољи могући начин, а у складу са Кодексом етике за стечајне управнике.

Једна од основних радњи стечајног управника, након пријема Решења о отварању стечајног поступка јесте и спровођење мера чији је циљ преузимање у државину целокупне имовине која улази у стечајну масу и којом управља током целог стечајног поступка.

Стечајну масу чини целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током спровођења стечајног поступка.

Стечајну масу чине и новчана средства стечајног дужника, која стечајни управник затекне на текућим рачунима стечајног дужника код пословних банака или у благајни стечајног дужника, као и сва будућа новчана средства – потраживања, која ће стечајни управник наплатити од дужника стечајног дужника у току спровођења стечајног поступка и на тај начин увећати стечајну масу.

Потраживања стечајног дужника су део стечајне масе која ће донети будући новчани прилив стечајном дужнику, па према том очекивању новчаног прилива треба процењивати и сама потраживања.

Потраживања стечајног дужника не представљају сталну имовину стечајног дужника, већ се ради о будућој, неизвестној имовини до које ће стечајни дужник доћи током спровођења стечајног поступка.

Стечајни управник има и законску обавезу да утврди висину потраживања стечајног дужника, на шта директно упућује и примена члана 108. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), према коме је стечајни управник дужан да састави Листу дужника стечајног дужника, што је само један од почетних корака који се предузимају пре отпочињања поступка наплате потраживања.

Одредбама члана 61. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), је предвиђено да су овлашћена лица стечајног дужника, пуномоћници и лица која за стечајног дужника врше финансијске послове и послове ревизије обавезна да стечајном судији и стечајном управнику, на њихов захтев и без одлагања, пруже све податке и обавештења. Наведена лица, дужна су да стечајном управнику одмах по позиву предају рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате, кључеве и шифре стечајног дужника, као и да предају или омогуће приступ рачуноводственом софтверу. Сва поменута документација неопходна је стечајном управнику како би прикупио потребне податке о дужницима стечајног дужника, ради наплате дужникових потраживања.

Један од првих и основних корака, којим се проверава тачност података у пословним књигама стечајног дужника је попис, тако да поред пописа непокретне и покретне имовине

стечајног дужника, залиха и биолошких средстава, готовине и готовинских средстава, као и удела и акција, попис обухвата и нематеријалне ставке, као што су потраживања - износ средстава која стечајни дужник потражује од својих дужника, најчешће по основу промета робе и услуга.

На основу затечене и доступне књиговодствене и друге документације пописна Комисија именована од стране стечајног управника, саставља Листу потраживања стечајног дужника и исту евидентира кроз ЕРС.

Приликом евидентирања потраживања стечајног дужника, пописна Комисија по инструкцијама стечајног управника или сам стечајни управник, предвиђа и степен наплативости потраживања, који представља степен вероватноће да дужник испуни своју обавезу према стечајном дужнику.

Одређивање степена, односно процента наплативости потраживања у стечајном поступку исказује се у Економско финансијском извештају „ЕФИ“ и овде треба бити веома опрезан, с обзиром на изузетно кратке рокове за предају ЕФИ-ја и чињенице да би за сваког дужника стечајног дужника требало проверити солвентност преко доступних података АПР-а и НБС-а, што је у случају када постоји велики број дужника веома тешко детаљно утврдити.

Процена дужникових потраживања је врло специфична процена вредности имовине стечајног дужника из више разлога. Основна претпоставка при процени потраживања је да је стечајни дужник сва потраживања која су била наплатива наплатио пре покретања стечајног поступка. При процени вредности потраживања, стечајни управник узима у обзир следеће чињенице: старост потраживања, да ли постоји обезбеђење потраживања, да ли је исто потврђено извршном исправом, квалитет документације којом се доказује потраживање, постојање било каквих спорова у погледу основа потраживања, висине, обима и квалитета, односно могућности наплате потраживања, постојање потраживања која се могу пребити, веродостојност рачуноводствених података, солвентност дужника, историја плаћања дужника, као и формална потврда од стране дужника стечајног дужника.

Управо из напред наведених разлога пракса је показала да веома често долази до прилично паушалног процењивања процента наплативости потраживања, што у каснијим фазама стечајног поступка може стварати додатне проблеме. Наиме, уколико се проценат наплате потраживања одреди нереално високо, сусрећемо се са проблемом да на крају стечајног поступка, тако нереално приказана потраживања, морамо искњижити, односно отписати из, за коју радњу је неопходна предходна сагласност Одбора поверилаца.

С обзиром да смо претходно исказали да ће одређени износ потраживања бити наплаћен, па самим тим у ЕФИ-ју приказали већу вредност стечајне масе, можемо доћи у ситуацију да и сам Одбор поверилаца или остали повериоци буду незадовољни поступањем стечајног управника, из којих разлога је изузетно важно да са посебном пажњом приступимо одређивању степена - процента наплативости потраживања.

Као један од проблема који се веома често среће у пракси је управо недостатак књиговодствене и друге документације стечајног дужника или неажурност исте.

Наиме, веома често стечајни управник дође до списка дужника, па и до висине потраживања али код стечајног дужника не постоји документација на основу које су иста задужења евидентирана (фактуре, Уговори, споразуми, Пресуде и сл.), која би, у случају да дужник одбије да измири своју обавезу према стечајном дужнику, служила као основ за наплату потраживања принудним путем.

Као разлог недостатка књиговодствене и друге документације стечајног дужника одговорна лица из периода пре отварања стечајног поступка најчешће наводе поплаве, пожаре, пресељење документације али без достављања било каквих доказа о истима.

Друга ситуација која је такође веома честа је и неажурност књиговодствене и друге документације, када иста постоји код стечајног дужника али није прокњижена, тако да износ потраживања стечајног дужника на дан отварања стечајног поступка евидентиран у пословној документацији не одговара стварном износу потраживања.

Како до отварања стечајног поступка долази најчешће услед дуготрајне блокаде текућег рачуна стечајног дужника и дугогодишњег не обављања делатности, у ситуацији када стечајни дужник остане са изузетно малим бројем запослених или без запослених (веома често без радника у књиговодству, правној служби и сл.), нису ретки случајеви да документација годинама уназад није ажурирана и иста даје потпуно погрешну слику о економско финансијском положају стечајног дужника, па самим тим и о потраживањима стечајног дужника.

Веома је честа ситуација у пракси да услед дуготрајне блокаде текућег рачуна стечајног дужника, дужници стечајног дужника који су истовремено и повериоци стечајног дужника у својим пословним књигама спроводе тзв. “једнострану компензацију” и стање обавеза и потраживања стечајног дужника своде на 0,00 динара, што је у супротности за законским одредбама.

Овакви дужници, односно повериоци и поред упозорења стечајног управника да су у обавези да у стечајном поступку поднесу пријаву потраживања са Изјавом о компензацији износа који дугују стечаном дужнику, најчешће у праксу то не желе да учине, руководећи се тиме да они у својој пословној документацији имају стање сведено на 0,00 динара, како на дуговој, тако и на потражној страни.

Како су протоком рока за подношење пријаве потраживања у стечајном поступку овакви повериоци – истовремено и дужници стечајног дужника преклудирани, односно како су изгубили право на пребијање потраживања, стечајном управнику преостаје само да судским путем покуша наплату својих потраживања.

У оваквим случајевима стечајни управник није у могућности да реално предвиди евентуални проценат наплате потраживања евидентираних у књиговодственој документацији стечајног дужника.

Потраживања стечајног дужника према очекиваном степену наплативости можемо разврстати на следећи начин:

- **У целости наплатива потраживања** би била потраживања за која сматрамо да ће бити наплаћена у целости, с обзиром да смо утврдили да се ради о потраживањима која су у валути, да се ради о купцу или кориснику услуга који је увек редовно измиривао своје доспеле обавезе, да је купац недвосмислено изразио намеру да измири своју обавезу и др.
- **Делимично ненаплатива потраживања** би била потраживања за која верујемо да ће бити наплаћена, али не у пуном износу, из разлога што можда купац није задовољан испорученом робом или пруженим услугама, да је по том основу доставио захтев за умањење издате фактуре, да је обавестио стечајног дужника да ће платити само део рачуна, јер сматра да је оштећен испоруком неодговарајуће робе или није задовољан квалитетом извршених услуга или се пак ради о потраживању које је у судском спору и за које се до правноснажног окончања судског спора не може са сигурношћу тврдити да ће бити намирено у целости (ово се поготову односи на потраживања на име накнаде штете, камате и сл.).
- **У целости ненаплатива потраживања** би била потраживања за која сматрамо да у целости неће бити наплаћена, с обзиром да се ради о потраживањима која су већ оспорена од стране дужника, о потраживањима која су застарела или се ради о потраживањима од привредних субјеката којима прети отварање стечајног поступка или су већ у стечајном поступку у коме постоје подаци да је стечајни дужник без имовине или са незнатном имовином и да је нереално очекивати намирење поверилаца.

Један од битних критеријума за процену степена наплативости потраживања је и застарелост, којом престаје право да се захтева испуњење обавезе, а која наступа када протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе.

Застарелост почиње да тече првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, односно застарелост наступа кад истекне последњи дан законом одређеног времена. У време застарелости рачуна се и време које је протекло у корист дужникових претходника.

Застарелост, као један од битних елемената код утврђивања степена наплативости потраживања треба увек имати у виду, првенствено уколико се утврди да је одређено потраживање застарело у смислу одредби Закона о облигационим односима, јер се онда поставља се питање оправданости вођења било које врсте поступка и предузимање било каквих радњи у циљу наплате таквих потраживања.

Веома чест пример у пракси је да руководство стечајног дужника годинама уназад у својој пословној документацији евидентира потраживања, која су давно застарела, како би се спречиле, односно „прикриле“ промене на капиталу стечајног дужника, које би настале отписом застарелих потраживања, што је присутно најчешће код привредних друштава која су била у поступку приватизације.

У оваквим случајевима стечајни управник може се са одређеном анализом потраживања и образложењем обратити Одбору поверилаца како би исти обавестио о намери да таква потраживања искњижи из документације стечајног дужника, односно како би добио сагласност Одбора поверилаца за исто. Овде се не треба ограничити само на случајеве застарелих потраживања, већ се узимају у обзир и сва остала потраживања за која стечајни управник на бази стручне анализе утврди да су апсолутно ненаплатива из одређених разлога. У сваком случају након закључења стечајног поступка над стечајним дужником и разрешења стечајног управника, субјект се брише из евиденције АПР-а те наведена потраживања апсолутно нема више ко да наплати, из којих разлога је иста неопходно отписати.

Након извршене анализе према степену наплативости и у погледу застарелости, стечајни управник требало би да предузме конкретне кораке ради наплате потраживања стечајног дужника.

Мере које предузима стечајни управник у поступку наплате потраживања стечајног дужника:

Први корак у наплати потраживања стечајног дужника је успостављање усменог контакта са одговорним лицима код дужника, којом приликом стечајни управник обавештава представнике дужника да је у документацији стечајног дужника затекао и евидентирао потраживање стечајног дужника према предметном дужнику и обавештава га о тренутном положају стечајног дужника и својој улози као законског заступника стечајног дужника. Уколико том приликом стечајни управник стекне утисак да је дужничко - поверилачки однос апсолутно неспоран, може у неколико реченица сачинити записник, односно споразум са дужником у коме ће се констатовати да је дошло до усаглашавања потраживања, да је договорен рок и начин измирења дуговања.

Стечајни управник би увек када процени да је то оправдано требао да уложи максималне напоре и мирним путем да покуша да наплати потраживање, јер се у пракси често дешава да формални – судски поступци изискују дуг временски период и додатне трошкове. Уколико кроз усмене контакте не дође до позитивних резултата у наплати потраживања стечајног дужника, стечајни управник је дужан да предузме формалне - процесне кораке у циљу наплате потраживања.

- Први „формални“ корак који стечајни управник предузима у поступку наплате потраживања је слање Обавештење о отварању стечајног поступка, промени текућег рачуна повериоца и захтев за неодложно измирење дуга.
- Други корак би могао бити слање Опомене пред утужење и евентуално додатни контакт са дужником у циљу проналажења решења за наплату потраживања.
- Уколико претходно не уроди плодом, односно стечајни управник не успе у покушају да мирним путем наплати потраживање стечајног дужника стечајни управник има могућност да активира средства обезбеђења, уколико иста постоје или да пошаље опомену пред утужење са краћим примереним роком за испуњење обавезе према стечајном дужнику;
- Уколико потраживање није могуће наплатити на један од напред наведених начина стечајни управник има могућност да судским путем захтева измирење обавезе, подношењем предлога за извршење на основу извршне или веродостојне исправе (**Извршна исправа** – правоснажна судска одлука, судско поравнање, извод из регистра заложних права на покретним стварима, уговор о хипотеци или заложна изјава и др, **Веродостојна исправа** – меница, чек, обвезница, фактура, банкарска гаранција, обрачун камате, привремена или окончана ситуација у вези са извршеним грађевинским радовима и др.)

Напред наведени начини наплате потраживања стечајног дужника, како мирним, тако и принудним путем, односе се на наплату потраживања од поверилаца који су активна привредна дрштва или предузетници, односно физичка лица. Важно је напоменути да се овде најчешће ради о потраживањима која су настала пре отварања стечајног поступка над стечајним дужником из којих разлога би стечајни управник све време требало да има на уму одредбу члана 86. став 2. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), којом је предвиђено да застарелост потраживања стечајног дужника према његовим дужницима застаје даном покретања стечајног поступка и не тече годину дана од дана отварања стечајног поступка, **што значи да се рок застарелости практично продужава за годину дана.**

Побијање правних радњи стечајног дужника:

Правне послове и друге правне радње закључене, односно предузете пре отварања стечајног поступка, којима се нарушава равномерно намирење стечајних поверилавца или оштећују повериоци, као и правне послове и друге правне радње којима се поједини повериоци стављају у погоднији положај, могу побијати стечајни управник, у име стечајног дужника и повериоци, у складу са одредбама Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014) .

Дејства побијања се у огледају у томе да, уколико захтев за побијање правног посла или друге правне радње буде правоснажно усвојен, побијени правни посао односно правна радња немају дејства према стечајној маси, а противник побијања је дужан да у стечајну масу врати сву имовинску корист стечену на основу побијеног посла или друге радње.

У пракси се најчешће срећемо са наплатом потраживања кроз побијање правних радњи стечајног дужника, управо побијањем радње пропуштања стечајног дужника, а најчешћи пример за то је пропуштање стечајног дужника да поднесе пријаву потраживања у поступку стечаја или ликвидације.

Поред напред наведени и остале правне радње, које након успешног побијања стечајном дужнику дају могућност наплате потраживања, представљају један од начина наплате потраживања стечајног дужника и увећања вредности стечајне масе.

***Продаја стечајног дужника као правног лица
као један од начина наплате потраживања стечајног дужника***

Уколико је делатност стечајног дужника таква да би продаја стечајног дужника као правног лица, омогућила повољније намирење поверилаца, поред процене појединачних делова имовине, врши се и процена стечајног дужника као правног лица, у ком случају се, за потребе процене користи се приносни метод (метод дисконтованих новчаних токова), као и друге методе које су у складу са Међународним рачуноводственим стандардима.

У оваквој ситуацији, као један од начина наплате потраживања стечајног дужника би био продаја потраживања, кроз продају стечајног дужника као правног лица.

Пре продаје стечајног дужника као правног лица, у поступку сачињавања Извештаја о процени вредности стечајног дужника као правног лица, који мора бити у складу са Међународним стандардима финансијског Извештавања – МСФИ, од стране проценитеља се врши и процена потраживања стечајног дужника .

На овај начин се долази до наплате свих потраживања стечајног дужника у проценту сразмерном учешћу вредности потраживања у укупној вредности стечајног дужника као правног лица, а у складу са постигнутом купопродајном ценом.

Након продаје стечајног дужника као правног лица стечајни дужник на позицији „потраживања“ има вредност 0,00 динара, тако да у овом случају нема ненаплативих потраживања, која се морају отписати пре закључења стечајног поступка.

Стечајни дужник у улози стечајног повериоца:

Уколико се стечајни дужник нађе у улози стечајног повериоца, тада се наплата потраживања врши на другачији начин од напред описаних, а то је на „класичан“ начин кроз стечајни поступак, јер стечајни повериоци своја потраживања према стечајном дужнику остварују само у стечајном поступку, сходно одредбама члана 80. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014) .

У овом случају проценат наплате потраживања стечајног дужника, као повериоца у поступку стечаја који се води над његовим дужником је крајње неизван, с обзиром да исти зависи од вредности стечајне масе која ће бити расположива за намирење поверилаца, па би сходно напред изнетом овакво потраживање спадало у групу делимично наплативих потраживања, а веома често и ненаплативих потраживања.

Пребијање потраживања у стечајном поступку:

Пребијање потраживања (компензација) представља један од начина престанка (гашења) обавеза.

Пребијање је могуће уколико су кумулативно испуњена три услова:

- Узајамност потраживања.
- Истородност потраживања и
- Доследност потраживања.

Да би дошло до пребијања, потребно је да једна страна изјави другој да врши пребијање – тзв. Изјава о компензацији.

После Изјаве, до пребоја међусобних потраживања долази даном њиховог сусрета (даном доспелости касније доспелог потраживања), а пребијањем се гасе међусобна потраживања, до износа мањег потраживања.

Пребијање се може спровести ако потраживања за која се тражи пребој нису застарела, а застарелост се цени у односу на тренутак када су се стекли услови за пребој потраживања, а не у тренутку када је дата изјава о компензацији.

Приликом подношења пријава потраживања посебну пажњу треба обратити на члан 82. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), који регулише право на пребијање потраживања у стечајном поступку.

Овде можемо имати две ситуације, када се стечајни дужник појављује у улози повериоца и када се стечајни дужник појављује у улози дужника.

Када се стечајни дужник појављује у улози повериоца неопходно је да је пре подношења предлога за покретање стечајног поступка стекао право на пребијање свог потраживања према стечајном дужнику са потраживањем стечајног дужника према њему, у ком случају отварањем стечајног поступка не губи право на пребијање.

Поверилац (у нашем случају стечајни дужник) је дужан да до истека рока за пријаву потраживања суду достави пријаву на целокупан износ потраживања и Изјаву о пребијању целокупног или мањег износа, а уколико то не учини, поверилац губи право на пребијање.

Друга ситуација би била када се стечајни дужник појављује у улози дужника у ком случају поверилац који има доспело потраживање према стечајном дужнику је дужан да до истека рока за пријаву потраживања суду достави пријаву на целокупан износ потраживања и Изјаву о пребијању .

Овде посебно треба обратити пажњу на одредбе члана 83. Закона о стечају ("Сл. гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011 - др. закон, 71/2012 - одлука УС и 83/2014), којим су предвиђене ситуације када пребијање није допуштено и то:

- Пребијање потраживања није допуштено ако је стечајни поверилац потраживање стекао у последњих шест месеци пре дана подношења предлога за покретање стечајног поступка, а стечајни поверилац је знао или је морао знати да је дужник неспособан за плаћање или да је презадужен.
- Пребијање потраживања није допуштено ако су се услови за пребијање стекли правним послом или другом правном радњом која се може побијати.

Законодавац предвиђа изузетак од става 1. тачка 1) овог члана, када је пребијање потраживања допуштено ако је у питању потраживање које је стечено у вези са испуњењем неизвршених уговора или потраживање коме је враћено правно дејство успешним побијањем правног посла или друге правне радње стечајног дужника.

Наплата потраживања насталих у току стечајног поступка:

У току трајања стечајног поступка могу настати потраживања на страни стечајног дужника, с обзиром да често дешава да се стечајни поступци отварају над привредним друштвима која у тренутку отварања стечаја још увек обављају регистровану делатност и практично активно учествују на тржишту, којом приликом стечајни управник затекне започету и недовршену

производњу, коју је потребно наставити, у складу са специфичностима производних процеса, на који начин би били окончани двостранотеретни Уговори и стечајни дужник стекао могућност да наплати своје потраживање.

У великим привредним системима постоје ситуације где би престанак обављања регистроване делатности имао изузетно негативан утицај на укупну вредност стечајне масе, односно дошло би до умањења вредности стечајне масе и њеног отежаног уновчења.

У оваквим ситуацијама стечајни управник је веома често принуђен да настави обављање регистрована делатности стечајног дужника, што знатно отежава рад стечајног управника на спровођењу самог стечајног поступка, с обзиром да би стечајни управник поред редовних послова у овом случају морао да обавља и послове који подразумевају контролу целокупне послове активности – обављања делатности стечајног дужника, а што се кроз праксу показало као веома напоран и сложен процес.

Уколико је напред наведена ситуација неизбежна у интересу очувања вредности стечајне масе и што повољнијег уновчења исте, стечајни управник би требао да детаљно предвиди све услове за даље функционисање и обављање делатности код стечајног дужника, првенствено штитећи интересе стечајног дужника и његових поверилаца.

Напомена: У сваком конкретном случају стечајни управник процењује економску оправданост да настави започете послове, односно процењује вредност незавршеног посла – рецимо полупроизвода, коју упоређује са вредношћу готових производа, узимајући у обзир и све трошкове на завршетку послова и уколико полупроизводи немају никакву вредност или је вредност готових производа знатно већа, стечајни управник приступа завршетку започетих послова.

Међутим, зависно од делатности којом се бави стечајни дужник, постоје послови које је неопходно завршити у интересу очувања и увећања вредности стечајне масе, који би, уколико се не заврше, довели искључиво до умањења стечајне масе. Неки од тих послова су: жетва или берба житарица, берба воћа и поврћа, прерада затечених количина воћа и поврћа, прерада затечених количина млека, прерада затечених количина свежег меса која је већ започета и др.

У напред наведеном случају стечајни управник би требао да приступи закључењу нових или анексирању постојећих Уговора, чијим ће се одредбама максимално заштити стечајни дужник, бити предвиђено авансно плаћање за испоручену робу или извршене услуге, бити предвиђени изузетно кратки рокови плаћања, предвиђено полагање средстава обезбеђења од стране сауговорача - пословних партнера - депозити, банкарске гаранције, менице и др.

Друга ситуација која је у пракси чешћа од предходне је издавање у закуп имовине стечајног дужника до уновчења исте, која се може издати уз предходну сагласност Одбора поверилаца, како је дефинисано одредбама Закона о стечају.

У овом случају стечајни дужник има потраживања настала у току стечајног поступка према Закупцу, на име издатих фактура по основу Уговора о закупу.

Иако стечајни управник Уговором о закупу предвиђа обавезу уплате депозита, најчешће у висини три месечне закупнине или обавезу полагања меница као средства обезбеђења за реализацију уговорних обавеза, у пракси се веома често дешава да и ова потраживања није лако наплатити.

Веома често и потраживања настала у стечајном поступку било по основу испоручене робе, извршених услуга (у случају наставка започете производње) или по основу издатих фактура за закуп, стечајни управник мора да наплаћује принудним путем, у ком случају се може

десити да због несолвентности и презадужености дужника, предметно потраживање буде само делимично наплативо или ненаплативо.

Додатни проблем код наплате потраживања која настану током трајања стечајног поступка представља издавање фактуре од стране стечајног дужника код стечајних дужника који су у систему ПДВ-а, јер се фактуре издају са обрачунатим и урачунатим износом ПДВ-а, па у ситуацији када дужник не измири обавезу по издатој фактури у року, стечајни дужник долази у ситуацију да мора да поднесе пријаву и плати ПДВ, иако није наплатио своје потраживање, што додатно може утицати на стечајни масу стечајног дужника и на сам ток стечајног поступка.

Отпис ненаплативих потраживања пре закључења стечајног поступка

Уколико све напред наведене радње стечајног управника нису довеле до наплате потраживања стечајног дужника, стечајни управник је непосредно пре закључења поступка стечаја дужан да Одбору поверилаца достави образложен захтев за доношење Одлуке о отпису ненаплативих потраживања стечајног дужника.

Након пријема Одлуке Одбору поверилаца о отпису ненаплативих потраживања стечајног дужника, стечајни управник врши отпис предметних потраживања кроз ЕРС, уз детаљно образложење разлога који су довели до предметног отписа и позивање на Одлуку Одбора поверилаца.

Након отписа ненаплативих потраживања стечајног дужника и провођење истог кроз ЕРС, приликом израде завршног рачуна за потребе завршног рочишта, као и приликом генерисања кварталног извештаја за квартал у коме је дошло до отписа ненаплативих потраживања, на позицији потраживања треба да стоји 0,00.

Након завршетка предметних радњи, уколико су се стекли сви остали услови може се приступити закључењу стечајног поступка.

Закључак:

Наплата потраживања стечајног дужника - један од основних задатака стечајног управника, од чијег успеха директно може да зависи вредност стечајне масе.

Поступак наплате потраживања понекад може бити прилично сложен, како због многобројних активности које је неопходно предузети, тако и због дужине временског периода који је потребан за реализацију ових послова.

На исплативост и сврсисходност поступка за наплату потраживања посебно утичу:

- ефикасан и пажљив начин вођења самог стечајног поступка,
- реална процена наплативости потраживања,
- свођење ненаплативих потраживања на нужни минимум, а што може имати директан утицај на вредност стечајне масе и што повољније намирење поверилаца, што је преваходни циљ стечајног поступка.

Стечајни управник
Драгана Тодоровић